

A Hortobágy hasznosítása.

951505

JAVASLAT

MELYET A HORTOBÁGY HASZNOSÍTÁSA ÜGYÉBEN
KIKÜLDÖTT BIZOTTSÁG ELÉ TERJESZTETT

KÖVENDY DOMOKOS

a macsi uradalom tisztartója,
Debreczen szabad királyi város törvényhatósági bizottsági tagja.

Ára 10 fillér.

Handwritten signature or initials in blue ink, possibly 'T.C.'

DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA VALLALATA.

1905 — 2095.

951505

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁR

Lelt 4876-1961

951505

Országos Könyvtári Központ
Nem adható el!
debreceni raktárából

Tisztelt Bizottság!

Minthogy a t. Bizottság a Hortobágy tulajdonjogát illetőleg Debreczen városára nézve kedvezően meghozta a maga határozatát, ennél fogva nézetem szerint elérkezett a mélyen tisztelt Bizottság annak a javaslatnak a megállapításához, amely szerint a Hortobágnak legezészerűbb kihasználását ajánlja a tek. törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek. Erre nézve a magam részéről s a magam nevében bátor vagyok egy határozati javaslatot előterjeszteni s kérem a m. t. Bizottságot, miszerint javaslatomat beható tárgyalás alá venni, elfogadni és elfogadás után a tek. törvényhatósági közgyűlés elé terjeszteni méltóztassék.

Mielőtt azonban javaslatomat előterjeszteném, legyen szabad azon szempontokra rámutatnom, melyek javaslatom megtételénél vezéreltek:

Én a hasznosítást a *Hortobágy egész területére ajánlom kiterjeszteni*, még pedig olykép, hogy a terület egy része szakittassék ki a jószág tartó gazdák részére legeltetési célra; egy másik része hagyassék fenn a város törzsménesé és gulyája fentartására s ezen területek láttassanak el mesterséges öntözéssel. Végül a fennmaradó rész egy egészben adassék haszonbérbe oly kikötéssel, hogy a bérlő tartozzék ezen bérlemény egy részét nagy bérlet céljára megtartani, a másik részt pedig ossza fel közép- és kisbérletekre s ezen területeken köteleztessék ipari terményeknek, nevezetesen len, vagy kender, kosár fűz, gyékény, czirok stb., különösen pedig rizs termelését meg-

honosítani s ezen terményeknek ipari feldolgozására a nagy bérleten ipari telepeket létesíteni, hogy ez által a nagy és kis bérletek között létesülő szervi kapcsolat révén egészséges mezőgazdasági ipar fejlődhessék, mely továbbtovább mind nagyobb és nagyobb foglalkozási kört volna hivatva a nagyközönségnek biztosítani. Különösen a rizs termelésének meghonosítását azért tartom alkalmasnak, mert személyes tapasztalatból arról győződtem meg, hogy a Hortobágnak vannak oly területei, melyek aránylag kis munkával és költséggel lecsapolhatók és az öntözés céljára építendő csatornából áraszthatók is. Ezen területek jó minőségű iszaptalajok és rizstermelésre alkalmasak.

A Hortobágnak ezen terv szerint való hasznosítása által elérjük azt, hogy jó legelő létesítése által a marhatenyésztést emeljük, a város törzsménesének és gulyájának fentartását biztosítjuk s emellett a terület tekintélyes részének bérlemények útján való értékesítése által a várost igen számottevő jövedelemhez juttatjuk s a mezőgazdasági ipar megteremtésével egész sorozatát az új kereseti ágaknak megnyitjuk.

Ezek előre bocsátása után van szerencsém határozati javaslatomat a következőkben előterjeszteni:

Határozati javaslat.

Mondja ki a tek. Bizottság azt;

1. hogy a Hortobágy pusztának jövedelmeztetése tárgyában szükségesnek tartja a kihasználási tervnek az egész területre való kiterjesztését;

2. hogy az egész területnek jövedelmezőbbé tétele által egyrészt az eddig is üzemben volt jószág tartást, — tehát legeltetést gátolni nem, hanem azt előmozdítani, másrészt pedig a városi törzsgulyának és ménesnek fentartása mellett a házipénztár részére új jövedelmi forrásnak megnyitását kívánja és ily módon a jószág tartási

érdekeknek szem előtt tartása mellett a város polgárainak közteherviselési kötelezettségét könnyíteni és a községi pótdadót egészen elfüntetni akarja ;

3. e kettős célnak elérése érdekében a kihasználási tervet akként állapítja meg és javasolja a közgyűlésnek elfogadásra és tényleges megvalósításra, hogy

a) szakittassék ki a Hortobágy-pusztából a városhoz közelebb eső részén, a mostani juhlegelőt is beleszámítva, kizárólag közlegelő céljára 12,000 hold ;

b) szakittassék ki a város törzsgulyája és törzsmérese számára 2580 hold.

Ezen területek a város által mesterséges öntözésre szolgáló csatornázással látandók el.

b) Az ezek után fentmaradó 28,000 hold terület pedig akár magános fizikai személynek, akár megalakuló részvénytársaságnak, de minden esetre egy személynek — akár természetes, akár jogi személynek — haszonbérbe adatik oly kötelezettséggel, hogy ez a haszonbérlet:

aa) köteles legalább 400 kisbérletet egyenként 20 katasztrális holdnyi területtel ;

bb) köteles legalább 3 vagy 4 középbérletet 1500—2000 kataszter holdnyi területtel létesíteni ;

cc) a fentmaradó többi terület pedig a nagy bérlet rendszere szerint kezelendő.

4. Köteleztessék ez a haszonbérlet szerződésileg arra, hogy

a) a fenti aa) és bb) pontok alatt említett kis- és középbérleteket a saját részére fennhagyandó nagybérlet közelében lehetőleg azt körül övező alakban hasítja ki, megfelelő uthálózatot létesít és a kívánt árkolást a saját költségén végezteti s úgy az utakat, mint árkokat a haszonbérlet tartama alatt saját költségén állandóan jó karban fentartja ;

b) az aa) pont alatt említett 400 kis bérleten uthá-

lőzat, árkoltatás, továbbá megfelelő gazdasági épületek létesítésére kat. holdanként 150 koronát;

c) a bb) pont alatt említett középberleteken ugyan-ezen célra kat. holdanként legalább 50 koronát;

d) a saját részére fennhagyandó nagy bérleten ugyan-ezen célra és majorok létesítésére kat. holdanként legalább 60 koronát záros határidő alatt és Debreczen sz. kir. város hatóságának ellenőrzése mellett beruház.

5. Köteleztessék a bérlő arra, hogy a nagybérleten elsősorban czukorgyárat létesít.

Köteleztessék továbbá konyhakertészet létesítésére, melyben konyhakerti növényeket termeljen, legalább is olyan mennyiségben, amennyi Debreczen város fogyasztó közönsége szükségletének megfelel.

Köteleztessék továbbá arra, hogy ugy a nagybérleten, valamint a közép- és kisbérleteken mezőgazdasági ipari terményeknek, nevezetesen len vagy kender, kosárfűz, gyékény, czirok stbnek és különösen rizsnek termelését meghonosítja s ezen ipari termények feldolgozására a nagybérlet területén különféle gyári iparvállalatokat létesít, amelyekben a kisbérletek hasonló terményei is feldolgozásra kerülnek.

6. Végül köteleztessék a nagybérlet területén a legmagasabb kulturának megfelelő állattenyésztést létesíteni és fentartani.

7. Kiköttetik, hogy haszonbérlőnek ugy a kis-, mint a közép-, valamint a nagybérleten teljesítendő összes, minden néven nevezendő beruházásai, nemkülönben a létesítendő gyári ipari vállalatai, nevezetesen az épületek és ezeknek minden tartozékai és minden felszerelvényei a haszonbérlet leteltével minden megtérítés nélkül Debreczen sz. kir. városnak kizárólagos tulajdonába mennek át.

8. A haszonbérleti idő tartama 40, esetleg 60 évben állapittatik meg.

9. A haszonbérleti szerződés tervezetének részletes kidolgozására egy jogász, gazda, műszaki és közegészségi szakértőkből álló bizottság küldessék ki.

Ez az én határozati javaslatom, melynek indoklásául a következőket vagyok bátor előadni:

A Hortobágy oly nagy kiterjedésű terület s talaja legnagyobb részben oly kiválóan alkalmas, hogy rajta mezőgazdaság és mezőgazdasági ipar megfelelő szakértelemmel és megfelelő anyagi tőkével a legfényesebb eredménnyel folytatható. A mezőgazdaságnak és mezőgazdasági iparnak nagy arányokban való megvalósítására kiválóan alkalmas. Ha azonban a Hortobágnak akár negyed, akár fele része vétetnék a tervezett kihasználása alá: a tőke és szakértelem együttes hatásának eredménye megközelítőleg sem állana arányban a területbeli különbséggel. Nagyobb területen ugyanazon szakértelemmel és csak aránylag nagyobb tőkével hasonlíthatatlanul nagyobb eredmény érhető el, mint kisebb területen ugyanezen tényezők mellett. A nagyobb területen kiszélesednék a szakértelem érvényesülésének határa. Nagy gazdaságban érvényesül mindig a magasabb intelligenciával vezetett gazdasági rendszer s így mai körülményeink között csakis ezekből ültethető át kisebb gazdaságokba a kultúra s fejleszthető idővel kisebb területeken is mintagazdaság. A nagyobb gazdaság különösen az ipari termelést illetően kiválóan éreztetni fogja jó hatását az által, hogy az ipari növények termelése és a közeli gyárban könnyen és jó áron való értékesíthetése buzdító példaként fog szolgálni az eddigi, egyoldalunak mondható termelésnek változatosabbá tétele iránt.

De ezen felül még azért is az egész területre lenne kiterjesztendő a kihasználás, mert csakis ily módon enged meg a város pénzügyi helyzete a közlegelő, továbbá a városi törzsgulya és törzsménes részére kihasználandó terü-

leteknek csatornázását; továbbá a közlegelőnek csatornázása által a jószágtartó közönségnek érdeke a mainál sokkalta kisebb területen és sokkalta jobban megvalósítható lévén, nem volna indokolható, hogy a többi terület parlagon hagyassék.

A városi házipénztárnak érdeke és a polgárságnak annyi közteher által sujtott helyzete pedig sürgősen követele ennek a valóban dús jövedelemmel kecsegtető jövedelmi forrásnak megnyitását.

Meg vagyok előre is győződve afelől, hogy a haszonbérbe adónak jelzett 28.000 hold terület után oly összegű haszonbérleti jövedelemhez jut a város házipénztára, amely jövedelem teljesen elegendő lesz a mai napság csak tetemes póttadóval fedezhető közszükségleteknek fedezésére, úgy, hogy a községi póttadó emberileg belátható hosszú időre teljesen kiküszöbölhető lesz a költségvetésből. Sőt nem hiu ábrándkép és nem délibábos játéka az én gondolatomnak, hanem a valóság erejével bíró valószínűség az, hogy a határozati javaslat értelmében foganatosítandó kihasználási tervnek megvalósítása esetében a város háztartásának költségvetése jövedelem felesleggel fog zárulni. Ami pedig magában véve is biztos eszköze a város anyagi és szellemi fejlődésének. Ezen felül a haszonbérjövedelem oly biztos és meghatározott időben ismétlődő bevétele lesz a városi házipénztárnak, melyre városfejlesztési politikát biztos kezekkel lehet alapítani és megvalósítani.

A határozati javaslat szerinti területfelosztás figyelemmel van az eddig üzemben volt jószágtartásra és a városnak két fontos intézményére: a törzsménes és törzsgulya gyarapíthatására és fejlesztésére.

A jószágtartó közönség mai érdekét illetőleg azt a jószág-állományt tettem számításom alapjává, mely érdekről és amely jószág-állományról a folyó és a legközelebbi múlt években szó lehetett. Köztudomásu, hogy azt a 22,000

darab számos jószágból álló állományt — mert hiszen ennyi volt az a számos jószág, mely a Hortobágyot járta, átlag 60 napon át — az egész hortobágyi legelő sem volt képes a mai állapotában eltartani. — A kora tavasszal kivert jószág a meginduló félben levő gyenge füvet annyira agyon tapossa, hogy egész éven át sem tud az többé még megfelelő időjárás mellett sem lábra kapni; úgy, hogy a gazdák már rendszerint nyár elején kényszerítve vannak jószágukat a Hortobágyról az erdei legelőre elhajtani. Ezt a 22,000 számos jószágot pedig a határozati javaslat szerinti 12,000 kat. holdnyi, rendszeresen csatornázott és öntözés által állandóan jókarban tartott legelő, természetesen megfelelő legeltetési rendszer mellett, sokkal jobban ellátja, mint a mai állapotban levő egész Hortobágy. — Ujabban még a sáskajárás veszedelme is fenyegeti a Hortobágyot, minek ugyancsak az egész területnek rendszeres művelés alá vételével lehet legczélszerűbben gátat vetni.

Összegezve az elmondottakat, a Hortobágy hasznosításának, szerintem, egyedül helyes módja, hogy csatornáztatni kell, a javaslatom szerint legeltetési célra szánt részt, a többin pedig meg kell honosítani a gyáriparral kapcsolatos mezőgazdasági kulturát.

Hogy a legelő számára kihatandó területen felülmaradó 28,000 katasztrális holdnyi területet egy személy részére javaslom haszonbérbe adni, ez tisztán czélszerűségi szempont. A városnak anyagi érdeke azt kívánja ugyanis, hogy lehetőleg egy személylyel álljunk szerződéses viszonyban. Ezt nem csak azon körülmény indokolja, hogy a haszonbér fizetést egy személy a dolog természete szerint sokkal pontosabban teljesítheti, mint több személy, mint több száz bérlő, hanem indokolja az is, hogy a haszonbér szerződéses kötelezettségek egy személyben összpontosulván, ezeknek teljesítése sokkal rövidebb eljárással kikényseríthető és egyéb kötelezettségek teljesíthetése könnyeb-

ben ellenőrizhető. A felelősség egységesül és ezáltal inkább mellőzve lesznek, de mindenesetre kevesebbitve oly bonyodalmas perek, amelynek hosszadalmas megoldásából ki nem számítható károk származhatnának.

Ami már most a nagy-, közép- és kisbérletek létesítésének célzatát illeti, ezekre a következőket adom elő:

Hogy a hasznosításnak magjául épen a nagybérletet ajánlom, ezt főként szociális szempontból teszem, mivel földművelődési kulturánk fejlődésére és fejlesztésére a múltban is, ma is és a jövőben is csak egy olyan központ szolgáltathat módot, melynek anyagi ereje és intelligenciája is van hozzá, hogy ipari vállalatokat létesítsen, már pedig mezőgazdasági, gyáripari vállalatok létesítése és háziipar megteremtése és annak meghonosítása által vélem csakis a kitűzött célt leginkább elérni. Másrészt a nagybérlet feltétlenül oly intelligens, oly szakértő berendezést igényel, hogy ez a szakértelem és berendezés mintegy követendő példa gyanánt, ösztönzésül fog szolgálni a közép- és kisbérleteken leendő gazdálkodása körében. Ipari vállalataival nemcsak a termelésnek változatosságát irányítja, hanem egyuttal mindjárt vevőül kínálkozik és a termelőnek nem lesz szüksége arra, hogy árucikkeivel valamely távolabb eső piacot keressen fel, a szállítással idejét és pénzét tékozzolja. De ezen felül a nagy bérlet, mint nagyipari vállalkozó egyuttal telepítő is: munkásokat szerződtet, akiknek létfeltételeit előállítja, nekik keresetet nyújt, részükre lakásokat épít. A nagybérlet tehát telepít és a telepítést nyomon követi a kultúra az iskola alakjában, ami szintén egy dédelgetett feladata volt ősidőktől fogva Debreczen város közönségének. Temérdek munkáskéz talál ott munkát és így a szociális bajokon is — legalább előre láthatólag — nagyrészen segítve lesz.

A közép bérletek mintegy átmenetet képeznének a nagy- és kisbérletek között. — De ezen felül lehetővé tesszük

ezek létesítése által azt, hogy aránylag kisebb tőkájü bér-
lök is bér gazdasághoz juthassanak.

Hogy a kisbérleteknek létesítését is javasolom, ezt azért
tartom szükségesnek, hogy a belterjes gazdálkodás miben-
léte és előnyei minél szélesebb körben ismerttékké és
más, nem bérlő polgároknak kis gazdaságaiban is meg-
valósíthatók legyenek.

Ami már most a beruházásokat illeti, azoknak a javas-
lat szerinti mennyisége kérdés tárgyává, szerintem, nem
tehető. Mert csakis az oly gazdaságnak van meg a biztos
alapja, amelyik a határozati javaslatomban kitett holdan-
kénti befektetési tőke mellett létesül. Az ily gazdaság nem
kénytelen küzdeni a lét és nem létnek erőt lenyűgző nagy
kérdéseivel; az ily berendezésü gazdaság érvényesítheti a
tőkének és a munkának ható erejét és az így berendezett
gazdaság számíthat csak oly jövedelemre, mely a teljesi-
tési kötelezettségen felül kiállhatja az időjárásnak, az árak-
nak kedvezőtlen alakulásait. Csak az ily berendezésü gaz-
daság képes megizmosodni és a gazdának megtéríteni
nemcsak szellemi és fizikai munkájának gyümölcsét, hanem
egyszermind biztosítani annak a forgó tőkének kamatait
is, amelyet a gazdaság belterjessége szempontjából abba
még külön beruháznia kell.

Kérdés most már csak az lehet, vajjon a város telje-
sítse-e ezt a beruházást, vagy a haszonbérlőre hárittassék-e
ez át? Ha a város teljesíti, ezt a kezelése alatt álló ala-
pokból veendő kölcsön által esetleg megtehetné, mely
kölcsön a haszonbérlet tartama alatt amortizáltatnék...
Ez esetben a város építene maga magának és átadná a
berendezéssel a haszonbérlőnek jókarban tartási és vissza-
bocsátási kötelezettséggel. Ennek előnye a városi pénzek-
nek elhelyezése, másrészt a nagyobb haszonbérösszeg volna.
Csakhogy mivel a város sohasem építhet oly olcsón, mint
magánszemély és ezenfelül a jókarbantartási és vissza-

bocsátási kötelezettség temérdek bonyodalmakra adhat okot: czélszerűbbnek tartom ennek a kötelezettségnek a vállalkozó haszonbérelőre való átruházását, annak kikötése mellett, hogy az építkezési anyag és munkaerő lehetőleg Debreczenből vétessék igénybe. Kötelezendő volna a bérelő az esetben arra is, hogy amennyiben a beruházások teljesítése czéljából kölcsönre szorulna, vegye kölcsön a várostól a szükséges összegeket, biztosítva ezen összegek után a mostaninál magasabb kamatjövédelmet.

Ugyancsak a bérelő által teljesítendő a mezőgazdasági művelésre szánt területen az úthálózatnak és árkolásoknak létesítése is. Ez már annyira saját érdekében történik, hogy ennek megvalósítása külön kikötés nélkül is biztosra vehető.

A legelőül, valamint a város törzsménese és gulyája czéljaira kihatandó terület csatornázási költségei a dolog természete szerint a várost, mint haszonélvező tulajdonost terhelnék, de az ezen területek kihasználása után várható jövedelemből ez a beruházási összeg rövid időn belül amortizálódna.

Az itt említett beruházásoknak összege, ide nem értve a csatornahálózat létesítésének költségeit, mintegy 2¹/₂ millió koronára rugnak. Ha még ide vesszük a gyárak létesítésének szintén több millió koronára rugó költségeit és ha nem tévesztjük szem elől azt, amit egy ily vállalatnál különösen nem szabad szem elől téveszteni, hogy t. i. a vállalkozó befektetéseit teljesen kihasználni is akarja: akkor azt hiszem teljesen indokolt az a javaslatom, hogy a haszonbérleti időtartam 40, esetleg 60 évben állapittassék meg, mely idő alatt a vállalkozó egyrészt teljesen amortizálhatja milliókra menő befektetéseit, másrészt pedig abban a helyzetben lesz, hogy összes beruházásait minden megtérítés nélkül a haszonbérbeadó városnak átadhatja.

Ennek bekövetkeztével pedig a város előreláthatólag

abban a helyzetben lesz, hogy a neki merőben ingyenben levő épület és gyári berendezéssel és részben csatornázással is ellátott, nagy kiterjedésű gazdaságát legalább 50—60%-kal, sőt a kulturnövények termelésének meghonosításával valószínűleg kétszeresénél is magasabb összegért adhatja haszonbérbe, mint amennyit a most javasolt haszonbérleti idő tartama alatt kapni fog.

Ily módon a törvényhatóság megveti az alapját annak, hogy az utódok, — a jövő nemzedék — habár különböző terhek hárulnak is rá, de a fokozott jövedelmű források mellett kielégítheti a közszükségleteket és hálával gondolhat a mai nemzedékre, mely a város haladásának útját ily módon beláthatlan hosszú időre elegyengette.

És most nézzük, hogy határozati javaslatom szerinti beruházási költségek mily összegre rugnak? Felelet:

1. *Építkezési stb. költségek:*

a) A nagybérleten 14,000 hold után à 60 K	840,000 K
b) A középbérleteken 6000 hold után à 50 K	300,000 K
c) A kisbérleteken 8000 hold után à 150 K	1.200,000 K
I-szor összesen . . .	<u>2.340,000 K</u>

2. *Csatornázási költségek:*

a) Közlegelő czéljaira kihatandó 12,000 holdon, mesterséges öntözéssel való berendezésnek létesítése, államsegélynek igénybevétele mellett	1.200,000 K
b) A város törzsmérese és törzsgulyája részére kihatandó 2580 holdnak mesterséges öntözéssel berendezése . . .	<u>400,000 K</u>
II-szor összesen . . .	1.660,000 K
I-szor összesen . . .	<u>2.340,000 K</u>
Beruházási költség tehát mindössze . . .	4.000,000 K

Hogyha pedig a várható haszonbér összegét akarjuk kiszámítani, itt különbséget kell tenni, vajjon az építkezési beruházásra előirányzott 2.340,000 korona költség a várost és a között, hogy a haszonbérlet fogja-e terhelni?

Hogyha ugyanis határozati javaslatomnak elfogadásával ez a költség a haszonbérletre háríttatik: ebben az esetben a haszonbérlet viseli ennek a 2.340,000 K beruházási költségnek amortizációját és így kevesebb haszonbért fizet, mintha ezt a költséget a város fedezné. Ebben az esetben tehát a haszonbér összege, mint minimum, következő lenne:

a) A 400 kisbérlet 8000 hold területe után		
holdanként à 20 K	160,000 K	
b) A 6000 holdnyi középberlet után holdan-		
ként à 12 K	72,000 K	
c) A 14,000 holdnyi nagybérlet után holdan-		
ként à 16 K	224,000 K	
d) A közlegelőül kihasítandó		
12,000 holdnak jövedelme,		
holdanként legalább 2 darab		
számos jószágot számítva,		
1 darab jószág után à 10 K	240,000 K	
e) A város törzsméneése és törzsgulyája részére kihasítandó		
2580 holdnak jövedelme		
à 10 K	25,800 K	265,800 K
	<u>Összes bevétel</u>	<u>721,800 K</u>

Ezzel a bevétellel szemben a város csakis a kimutatott 1.600,000 K csatornázási költséget fedezné, melynek évi amortizációja, 4.6% amortizációs kamatot számítva, fizetendő volna évenként 76,360 K

melyet levonva a várható bruttó bevételből, marad 645,440 K
tisztta bevétel gyanánt.

Félreértések elkerülése végett megjegyzem, hogy a haszonbérjövedelem a szervezés és beruházási időtartam alatt még teljesen el nem érhető, csak fokozatosan a szervezés arányában. Az első évben tehát legfeljebb annak 40⁰/₀-a volna követelhető, vagyis 182,400 korona, a második évben 60⁰/₀, egyenlő 273,600 korona, a harmadik évben 80⁰/₀, egyenlő 364,800 korona és csak a negyedik évben volna elérhető a 100⁰/₀ fejében 456,000 korona.

Oly összeg ez mélyen tisztelt Bizottság, mely minden indokolásnál szebben beszél.

Ugyanezért nem is fárasztom tovább a mélyen tisztelt bizottságnak becses figyelmét, hanem határozati javaslatomat elfogadásra ajánlom.

Kövendy Domokos.

